

muistio

Tilastokeskus

Tekijä

Päiväys

N:o

Suunnitteluosasto

1.3.1982

75

LUOKITUSSTANDARDIEN KEHITTÄMINEN JA YLLÄPITÄMINEN

Sisällys:

1. Johdanto
2. Tilastokeskuksen standardointitehtävästä
3. Standardeihin liittyvät toimenpiteet
 - 3.1. Standardien laadinta
 - 3.2. Standardien vahvistaminen
 - 3.3. Standardien ylläpito
 - 3.3.1. Ylläpitoresurssit
 - 3.4. Standardien markkinointi
4. Tunnusjärjestelmistä
5. Osastojen välinen työnjako
 - 5.1. Suunnitteluosaston tehtävät
 - 5.2. Tilasto-osastojen tehtävät
 - 5.3. Tietojenkäsittelyosaston tehtävät
 - 5.4. Hallinto-osaston tehtävät
6. Ehdotus suunnitteluosaston KAMALU-resursseiksi
7. Luokitusten soveltamisstrategiat hallinnollisissa tietoaineistoissa
8. Neuvotteluryhmät luokituksia varten
9. Standardoitavat kohteet
 - 9.1. Kriteereitä standardointikohteiden valitsemiseksi
 - 9.2. Standardoitavat luokitukset
 - 9.3. Uudistettavat standardit
 - 9.4. Muita yhtenäistämiseen liittyviä toimenpiteitä

Liite 1

Liite 2

Liite 3

1. Johdanto

Tilastotoimen kehitysselvityksen 1981 mukaan Tilastokeskus laati vuonna 1981 ohjelman kehittääkseen käsitteitä, luokituksia ja tunnusjärjestelmiä nykyistä suunnitelmallisemmin.

Tämän muistion laatiminen perustuu tuohon seurantakertomuksen toteamukseen ja sen pääasiallisin tarkoitus on selventää vastuukysymykset käsitteiden, määritelmien, luokitusten ja tunnusjärjestelmien yhtenäistämistyössä viraston sisällä sekä hahmotella suuntaviivoja standardoimistyyölle lähivuosiksi. Muistiossa mainitut tehtävät, niiden priorisoinnit ja ajoitus eivät välttämättä ole loppuun asti viimeistellyjä, koska ohjelmaa on syytä tarkistaa vaikkapa vuosittain.

Eräs tämän muistion tarkoituksista on myös jälleen kerran saada virastossa aikaan keskustelu - ja sen jälkeen päätökset - yhtenäistämistyön organisoimista ja työnjaosta.

Standardien laatimisprosessista ja lausuntomenettelystä ei tässä muistiossa ole kuvausta. Niissä voidaan noudattaa samoja periaatteita, joita Suomen Standardoimisliitto on julkaissut ja joita on lyhyesti kuvattu mm. vuoden 1981 toukokuun lopussa työnsä päättäneen, valtionhallinnon tietojenkäsittelyalan standardointia pohtineen työryhmän loppuraportissa.

2. Tilastokeskuksen standardointitehtävästä

Äskettäisen PT-suunnittelutyön yhteydessä todettiin, ettei Tilastokeskus enää voi pysytellä pelkästään perinteisessä tilastotuotannossa ja yksinomaan tilastotoimen koordinoimissa. 1980-luvulla virasto vedetään yhä enemmän mukaan koko julkisen sektorin tietohuolto-ongelmien ratkaisuun. Pääsyynä tilanteen muuttumiseen on yhteiskunnan eri sektoreiden tuottama, jatkuvasti paisuva tietovirta ja tästä johtuva tilastokäsitteen ja eri viranomaisten välisten tiedon keruuseen ja tuottamiseen liittyvien toimivaltojen hämärtyminen.

Jatkuvasti paisuva tietovirta kasvattaa luonnollisesti tietotuotannon rationalisoinnin merkitystä. Koska rationalisoidun tietotuotannon tärkeimpiä edellytyksiä on atk:n avuin tapahtuva tietojen yhteis- ja monikäyttö, kohdistuu hellittämätön paine niihin viranomaisiin, joiden vastuulla on tietotuotannossa käytettävien käsitteiden, luokitusten ja tunnusjärjestelmien yhtenäisyydestä huolehtiminen. Tilastokeskus on ja tulee olemaan keskeisin näistä viranomaisista.

Jotta tietojen yhteisesti hyödynnettävyys toteutuisi, on tiedon tuottajilla oltava käytettävissään ohjeet siitä, millä tavalla määriteltyjä käsitteitä, millaisia luokituksia ja mitä tunnuksia heillä on mahdollisuus käyttää tietosysteemeissään. Tällaisia ohjeita sanotaan standardeiksi. Keskeisin tehtävä yhtenäistämisrintamalla Tilastokeskuksessa onkin ollut tällaisten standardien laatiminen. Myös 80-luvulla se tulee olemaan keskeinen tavoite.

Vaikka Tilastokeskus on tähän mennessä vahvistanut kansainvälisestikin katsoen tyydyttävän määrän luokitusstandardeja (10) ja useita on parhailaan työn alla¹⁾, on koko yhtenäistämistyö virastossa silti vaillinaisesti organisoitu. Osastojen väliset tehtävät ovat muutamista yrityksistä huolimatta jääneet täsmentämättä. Ajankohtaisimmat ongelmat ovat standardien ylläpito ja soveltaminen sekä tiedon levittäminen standardeista. Myös koordinointi on puutteellista erityisesti Tilastokeskuksen ulkopuolisiin tilastoviranomaisiin. Lisäksi, kun Tilastokeskuksen harteille tullaan säilyttämään tehtäviä, jotka lonkeroituvat tilastollisen informaatiotuotannon ulkopuolelle, tilanne vaikeutuu entisestään.

1) Tilastokeskus on vahvistanut standardeiksi seuraavat luokitukset: Ammattiluokitus, Institutionaalisten sektoreiden luokitus, Julkisyhteisöjen tehtäväluokitus, Koulutusluokitus, Pääasiallisen toimentulo-lähteen luokitus, Pääasiallisen toiminnan luokitus, Rahoitusvaateiden luokitus, Toimialaluokitus, Väestötilastollinen valtio- ja maa-alue-luokitus ja Yksityisten voittoatavoittelemattomien yhteisöjen tehtäväluokitus. Näiden lisäksi Tilastokeskus on antanut suosituksen ensisijaisten aluejakojen käytöstä sekä julkaissut ohjeen siviiliasian nimikkeistöstä. Tekeillä on tällä hetkellä seuraavat luokitukset: Ammattiasemaluokitus, Kotitaloustavaroiden ja palvelusten luokitus, Perhe- ja ruokakuntaluokitukset, Rakennus- ja toimialaluokitus sekä Sosioekonominen luokitus. Lisäksi on rakenteilla luokitusrekisteri, joka ensimmäisessä vaiheessa tulee sisältämään julkisyhteisöjen toiminta- ja talustilastojärjestelmän luokitukset.

3. Standardeihin liittyvät toimenpiteet

3.1. Standardien laadinta

Tilastoille yhteisten käsite- ja luokitusjärjestelmien koordinoitu valmistaminen ja ylläpito edellyttävät tätä tehtävää keskitetysti hoitavaa elintä ja menettelyä, jolla käsitteet ja luokitukset vahvistetaan noudattaviksi. Tällainen elin Tilastokeskuksessa on asetuksen mukaan suunnitteluosasto. Suunnitteluosastolle tähän tehtävään osoitetut resurssit ja niiden rakenne (suunnittelija S 13 ja ts. yliaktuaari 2) ovat kuitenkin merkki siitä, että sen panos on tarkoitettu vain huipuksi tilastotoimessa sovellettaviin käsitteisiin, määritelmiin, luokitteluihin ja tunnusjärjestelmiin liittyvästä työmäärästä. Tästä syystä suunnitteluosastolla ei ole nykyisellään edellytyksiäkään osallistua kovin mittavasti luokitusten varsinaiseen valmistamis- ja ylläpitotyöhön.

Standardien laadinta onkin pääasiassa tapahtunut, ja tulee jatkossakin tapahtumaan työryhmissä ja tilasto-osastoissa, sillä kehittämissimpulssit tulevat käytännön tilastosuunnittelusta. Suunnitteluosaston tehtäviin kuuluu eri tilastoista tulevien kehittämissimpulssien koordinointi. Niissä tapauksissa, joissa luokitusten käyttö tapahtuu eri toimistojen vastualueisiin kuuluvissa tilastoissa, tapahtuu pääasiallinen laadintatyö näissä toimistoissa. Suunnitteluosasto koordinoi tätä yhteistyötä, joka varsinkin suurempien luokitushankkeiden osalta tapahtuu projektityönä. Standardien laadintatyön jakaminen eri osapuolille saa ne paremmin tietoisiksi standardoinnista ja sitoutumaan noudattamaan niitä.

3.2. Standardien vahvistaminen

Säädösten mukaan Tilastokeskus vahvistaa valtion toimesta laadittavissa tilastoissa sovellettavat käsitteet ja luokitukset. Tähän löytyy poikkeuksiakin, joista huomattavin on tullitariffinimikkeistö. Sen suhteen vastuu on "muilla tilastoviranomaisilla" ja tässä tapauksessa tullihallituksella.

Tilastokeskuksesta annetun asetuksen 10 §:n mukaan suunnitteluosasto käsittelee asiat, jotka koskevat tilastoissa sovellettavia käsitteitä, luokitteluja ja tunnusjärjestelmiä sekä muuta tilastojen yhtenäistämistä.

Tämä tarkoittaa sitä, että asiat, jotka liittyvät Tilastokeskuksen virallisesti vahvistamiin luokitus- yms. standardeihin, jotka määrätään sovellettaviksi asianomaista ilmiöaluetta koskevinä, siis irrallisina jostakin tietystä tilastojulkaisusta tai selvityksestä, esittelee ylijohtajalle suunnitteluosasto. Esittelijänä voi suunnitteluosaston päällikön määräyksestä toimia myös käsitteiden, määritelmien ja luokitusten yhtenäistämisestä vastaava suunnittelija.

Suunnitteluosaston esityksestä tekee ylijohtaja päätökset myös standardista luopumisesta, sen uudistamisesta, soveltamistavan muuttamisesta tai siihen kohdistuvista muista oleellisista muutoksista.

3.3. Standardien ylläpito

Luokitusstandardin ylläpito tarkoittaa luokituksen tietosisällön tarkistamista tai täydentämistä niin, ettei voimassa oleva luokitusjärjestelmä olennaisesti muutu. Ylläpitoon sisältyviä tehtäviä ovat esimerkiksi tilastoyksiköiden luokittelukysymykset, nimikkeiden täsmentäminen, standardiin mahdollisesti liittyvän nimikkeistön päivittäminen ja standardiin olennaisesti liittyvien luokitusavainten ajantasallapitäminen. Liitteessä 1 on kuvaus standardiluokitukseen liittyvistä ylläpitotehtävistä.

Tilastokeskuksesta annetun asetuksen 10 §:n mukaan standardien ylläpitokysymyksetkin kuuluvat suunnitteluosaston käsiteltäviin asioihin.

Kaikkien luokitusten ylläpito - siinä mielessä kuin se on kuvattu liitteessä 1 - edellyttää luokituskohtaisen asiantuntemuksen lisäksi myös jatkuvaa ja tiivistä kosketusta tilastojen tuotantoprosessiin.

Luokitusstandardienkin ylläpito olisi tarkoituksenmukaisinta suorittaa kiinteässä yhteydessä niihin tilastoihin, joissa standardeja pääasiassa käytetään. Koulutusluokituksen osalta näin tehdäänkin, samoin toistaiseksi standardiksi vahvistamattoman oppilaitosluokituksen ja siihen liittyvän luettelon osalta. Näitä luokituksia ylläpidetään koulutustilastotoimistossa, mutta niihin liittyvät kysymykset ratkaistaan KOLUNESSA, jossa on myös suunnitteluosaston edustaja. Samoin teollisuustilastotoimisto huolehtii teollisuuden tavaranimikkeistön ylläpidosta. Nimikkeistöä pidetään yhdenmukaisena tullitariffinimikkeistön kanssa, jonka ylläpidosta ja kehittämisestä tilastotoimessa vastaa tullihallitus.

On tietysti selvää, että jokainen muukin tilasto ylläpitää jatkuvasti omiin tuotteisiinsa liittyviä luokituksia ja nimikkeistöjä. Ongelmana onkin se, että tuon työn hedelmät eivät kokonaisuudessaan ja säännöllisesti kantaudu mahdollisen vastaavan standardin hyväksi.

Jokaisella tilastolla on kuitenkin omat erityistarpeensa soveltamiensa luokitusten suhteen. Yhden käyttäjäyksikön täysin itsenäiset ratkaisut jonkin standardin ylläpitämisessä saattavat ajanmittaan johtaa siihen, että ne painottuvat liiaksi ylläpitäjäyksikön tarpeita vastaaviksi. Tästä syystä on tärkeää, että virastossa on sellainen yksikkö, joka valvoo ja varmistaa, että ylläpidossa otetaan huomioon yhtenäistämisenäkökulmat. Tällainen yksikkö Tilastokeskuksessa on suunnitteluosasto.

Nykyisten resurssien puitteissa ei suunnitteluosastolla ole mahdollisuuksia tehdä varsinaista standardien ylläpitotyötä ilman tilasto-osastojen tuntuva apua. Asiantilan korjaamiseksi on annettu liitteen 2 mukainen pysyvääismääräys luokitusstandardien ylläpitoon liittyvien tehtävien järjestämiseksi Tilastokeskuksessa.

3.3.1. Ylläpitoresurssit

Luokituksen ylläpitotehtävissä on koulutustilastotoimistossa jatkuvasti yksi tilastonlaatija. Lisäksi muu henkilökunta joutuu vuoden mittaan tekemään luokitusten ylläpitoon liittyviä tehtäviä. Vuonna 1980 käytti koulutustilastotoimisto koulutusluokitukseen ja oppilaitosluokitukseen ja -luetteloon resursseja työaikaseurannasta saatujen tietojen mukaan 20 henkilötyökuukautta. Tästä luvusta puuttuu vielä toimistopäällikön luokituskysymyksiin käyttämä aika. Teollisuustilastotoimistossa hoitaa tavaraluokitustehtäviä täysipäiväisesti yksi yliaktuaari. Tavaraluokituksen osalta tämä on vain pieni osa ylläpitoon tarvittavasta resurssimäärästä, sillä Tullihallituksessa tullitariffinimikkeistöön kuuluvia asioita hoitaa kokonainen nimikkeistötoimisto.

Koulutusluokitukseen verrattavia luokituksia työmäärältään on Tilastokeskuksessa kaksi: toimialaluokitus ja ammattiluokitus. Näiden järjestelmällistä ja jatkuvaa ylläpitoa ei kuitenkaan ole tehty. Tuon työn tyydyttävään suorittamiseen tarvitaan vuosittain resursseja noin yhden

Henkilötyövuoden verran kumpaankin. Koko viraston tasolla nettolisäys lienee pienempi, koska keskitetty ylläpito vähentää muiden yksikköjen resurssitarpeita ja jatkuvalla ylläpidolla päästään eroon harvoin suoritettavista, raskaista ja paljon resursseja vaativista kertatarkistuksista.

Kuntaluokitusrekisterinkin nykyistä parempi ylläpito ja kehittäminen laajemman käyttäjäpiirin tarpeita vastaavaksi vaatisi yhden henkilötyövuoden verran resursseja. Alueluokitukset tosin poikkeavat luonteeltaan ja vahvistamismenettelyltään siinä määrin muista tilastoissa käytettävistä luokituksista, että niiden ylläpito voisi tapahtua Tilastokeskuksen ulkopuolellakin. Alueluokitusrekisterin ylläpito on joka tapauksessa tehtävä keskitetysti ja tällä hetkellä se on suunnitteluosaston vastuulla.

Myös muut luokitusstandardit vaativat ylläpitoa ja ajoittaisia tarkistuksia. Niihin kuhunkin tarvittaneen kuitenkin huomattavasti vähemmän resursseja kuin yllämainittuihin luokituksiin. Arvio muita voimassaolevia standardeja varten tarvittavista resursseista on 2-3 henkilötyövuoden paikkeilla yhteensä.

3.4. Standardien markkinointi

Standardien markkinointi käyttäjille on yhtenäistämistyön tärkeimpiä tehtäviä. Standardien laatimisesta ja ylläpitämisestä ei ole hyötyä, ellei niitä ryhdytä käyttämään mahdollisimman monessa käyttäjäksi soveltuvassa tilastossa tai muussa tietoaaineistossa. Tiedon puutetta standardeista on usein mainittukin pääsyyksi epäyhtenäisiin ratkaisuihin.

Standardeista tiedottaminen kuuluu luonnollisesti kaikkien koordinaattoreiden ja muidenkin, muuhun tilastotoimeen ja tiedon tuottajiin yhteydessä olevien Tilastokeskuksen virkamiesten yleisiin tehtäviin. Pääasiallinen vastuu standardijulkaisujen markkinoinnista ja tiedon levittäminen niistä kuuluu kuitenkin hallinto-osastolle, joka Tilastokeskuksessa käsittelee julkaisu- ja tiedotustoimintaa koskevat asiat.

Standardien markkinointi voi tapahtua myös koulutuksen avulla. Tässä muodossa tiedon levittäminen on ollut toistaiseksi hyvin vaatimatonta. Mitään luokituskohtaista koulutusta ei ole annettu. Ainoastaan SU:n järjes-

tämällä tilastojärjestelmien peruskursseilla ja seminaareissa on ollut 2-4 tunnin mittainen käsite-, määritelmä- ja luokitusjakso. Luokituskoulutuksen aktivoiminen edellyttää lisäresursseja koulutuksesta vastaavaan SU:oon, mutta myös linjaorganisaatioon, jonka tulee osallistua koulutuksen antamiseen varsinkin käyttäjäkohtaisen asiantuntemuksen vuoksi. Koulutuskohteena olisi muun valtion tilastotoimen ja rekisteriviranomaisten saatava vähintäänkin yhtä suuri paino kuin Tilastokeskuksen henkilökunnan.

4. Tunnusjärjestelmistä

Tilastokeskuksesta annetun lain mukaan Tilastokeskus vahvistaa valtion toimesta laadittavissa tilastoissa sovellettavat tunnusjärjestelmät. Mikäli lainlaatijat ovat aikoinaan tarkoittaneet tässä yksikkötunnuksia, lienee Tilastokeskuksen rooli nähty tuolloin erilaisena kuin se nykyään yksikkötunnusten kohdalla on. Useimmat tilastojen kannalta tärkeät yksikkötunnukset ovat lakisääteisiä tai saamassa lain voiman jonkun muun viranomaisen esittelemänä. Tilastokeskuksella on tosin käytössä esim. kehittämänsä toimipaikkanumero yksilöimään toimipaikkoja. Lisäksi voidaan ajatella Tilastokeskuksen käyttämää karttakoordinaattien merkintätapaa eräänlaisena tunnusjärjestelmänä. Näiden mahdollinen standardoiminen on samalla tavalla tarkoituksenmukaisuuskysymys kuin minkä tahansa luokituksen vahvistaminen.

Yhtenäisten tilastojen laatimisen perusedellytyksiä on yksikkörekistereiden olemassaolo. Koska tällaiset tilastojen kannalta tärkeät rekisterit ovat suurimmaksi osaksi muun viranomaisen kuin Tilastokeskuksen vastuulla, on Tilastokeskuksen pääasiallinen rooli tunnusjärjestelmien osalla valvoa, että eri rekistereissä käytettäisiin yhtenäisiä tunnuksia ja tehdä voitavansa yhtenäisen käytännön edistämiseksi.

Tunnusjärjestelmillä voidaan tarkoittaa myös luokituskoodistoja (esim. toimialaluokituksen tai koulutusluokituksen koodistot). Näiden vahvistaminen tapahtuu kuitenkin automaattisesti kunkin luokituksen vahvistamisen yhteydessä.

5. Osastojen välinen työnjako

Yhteisellä tasolla osastojen työnjako luokitus-, määritelmä- ja käsiteasioissa ehdotetaan täsmennettäväksi seuraavasti:

5.1. Suunnitteluosaston tehtävät:

Suunnitteluosaston työt voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään:

I Viraston toiminta- ja muista määräaikaissuunnitelmista aiheutuvat tai niihin liittyvät tehtävät;

II juoksevat ja ad hoc -tyyppiset tehtävät, jotka on SU:n toimialaan kuuluvina välttämättä suoritettava määräaikaissuunnitelmista riippumatta;

Allaolevat luokituksiin yms. liittyvät tehtävät on lueteltu mainitun ryhmittelyn mukaisesti. Luettelo ei pyri olemaan tehtäviä priorisoiva eikä siinä myöskään tehdä eroa KÄMÄ-yksikölle suoranaisesti kuuluvien tai mahdollisesti kaikille suunnitteluosastolaisille kuuluvien tehtävien välillä.

I toimii toimeksiantajana yleisissä luokitusten, käsitteiden ja tunnusjärjestelmien kehittämishankkeissa, johtaa niitä ja myös osallistuu niihin johto- tai proj. ryhmissä;

suunnittelee ja ohjelmoi ne tehtävät, joita yhtenäistämisen nimissä suunnittelukauden aikana on tarkoitus toteuttaa;

esittelee ylijohtajalle tilastotoimessa ja virastossa vahvistettavat standardit ja niissä tehtävät muutokset;

tekee standardien suunnitteluun liittyvää esiselvitystyötä;

huolehtii standardeja sisältävien käsikirjojen toimittamisesta, ellei tätä tehtävää joltakin osin hoida jokin muu elin (esim. tällä hetkellä koulutusluokitus, koulutustilastotoimisto).

II suunnitteluosasto valvoo ja ohjaa luokitusten, käsitteiden ja tunnusjärjestelmien yhtenäistä soveltamista valtion tilastotoimessa ja tekee siitä ehdotuksia;

seuraa kansainvälistä tilastojen yhtenäistämistyötä ja informoi siitä valtion tilastotoimea;

vastaa luokituksiin, käsitteisiin ja tunnusjärjestelmiin liittyvästä koulutuksesta;

seuraa standardien tarpeen kehittymistä;

valmistelee lausuntoja yhtenäistämiseen liittyvistä asioista;

valvoo kaikkien standardien ylläpitoa ja ylläpitää itse sellaisia standardeja, joita ei voida osoittaa muille osastoille;

ylläpitää luokitusrekisteriä.

Määräaikaissuunnittelun puitteissa tapahtuvat suuremmat luokitushankkeet hoidetaan projekteina tai työryhmissä, joissa määritellään myös linjaorganisaation toimesta tapahtuvan luokitusten ylläpidon yms. hoitaminen.

5.2. Tilasto-osastojen tehtävät:

Tilasto-osastojen tehtävänä on auttaa suunnitteluosastoa standardien ylläpidossa;

seurata kohdeilmiöalueeseen ensisijaisesti kohdistuvaa informaatiotarvetta, joka vaikuttaa ilmiöalueen käsitteisiin ja luokituksiin. Informoida tästä suunnitteluosastoa;

päivittää konekielisessä muodossa olevat koodistot; päätekyttöön siirtymisen myötä;

osallistua standardien valmisteluun erikseen päätettävässä laajuudessa;

omalta osaltaan vastuu yhteistyöstä ja alttiudesta tehdä aloitteita ja ottaa yhteyttä suunnitteluosastoon luokitusperiaatteita ja -tekniikkaa koskevissa kysymyksissä;

osallistua luokitus- yms. koulutuksen antamiseen.

Yllämainittujen tehtävien lisäksi tilasto-osastot määrittelevät toimistoittain tai vastuualueittain vastuuhenkilöt luokitusten ylläpito- ym. luokitus- ja käsittekysemissä. Nämä henkilöt ovat suunnitteluosaston luokitusasioista vastaavien henkilöiden yhteyshenkilöinä ko. tilastoosastolla.

5.3. Tietojenkäsittelyosaston tehtävät:

Tietojenkäsittelyosasto vastaa tietojenkäsittelymenetelmien yhtenäistämisestä ja kehittämisestä;
pitää luokitusten kooditiedostoja konekielisessä muodossa;
tiedottaa atk:n mahdollisuuksista konekielisten tiedostojen käsittelyssä;
antaa ohjeita pyrittäessä standardoimaan menettelytapoja koodistoja kehitettäessä;
omalta osaltaan pienentää "tietojenkäsittelyihmisten" ja "tilastoihmisten" välistä kommunikaatiokulkua.

5.4. Hallinto-osaston tehtävät:

Hallinto-osasto vastaa standardien painatukseen liittyvistä selkoista; käsikirjojen jakelusta ja niistä tiedottamisesta;
tuotteiden jakeluun liittyvästä seurannasta (palautteet).

6. Ehdotus suunnitteluosaston KÄMÄLU-resursseiksi

Huolimatta siitä, että osa kappaleessa 5.1 mainituista suunnitteluosaston luokitus- yms. tehtävistä kuuluu enemmän tai vähemmän kaikkien osaston koordinaattoreiden tehtäväkenttään - tällaisiahan ovat muutamat valvonta- ja ohjaustehtävät, standardien käyttöönsaattamisen edistäminen ja tilastojärjestelmien kehittämistyö - edellyttää yhtenäistämisen siihen yksinomaan keskittyneitä resursseja. Tehtävien laajuuden huomioon ottaen ovat suunnitteluosaston yhtenäistämisesurssit tällä hetkellä riittämättömät. Tämän vuoksi suunnitteluosaston KÄMÄLU-yksikköön ehdotetaan lisättäväksi resursseja niin, että se yhtenäistämistehtävän hoitamisen lisäksi voi toimia teknillisenä luokitussihteeristönä. Yksikön vahvuus olisi 1 suunnittelija, 2 yliaktuaaria, 1 aktuaari ja 1 tilastonlaatija seuraavin tehtäväkuvauksin:

- suunnittelija vastaa koko tilastotointa koskevista yhtenäistämistehtävistä.
- kummallakin yliaktuaarilla on vastuualueenaan yhden tilasto-osaston tilastojen, niihin liittyvien tilastojärjestelmien ja muun valtion tilastotoimen vastaavien alueiden luokitukset, käsitteet ja tunnusjärjestelmät; he pitävät tällä alueella säännöllistä yhteyttä tilastojen luokitusvastuuhenkilöihin, osallistuvat projekteihin ja luokituskoulutuksen antamiseen.
- aktuaarilla on vastuualueenaan suunnitteluosastolla hoidettavien luokitusten ja luokitusrekisterin ylläpito ja erikoisesti alue- ja ympäristöluokituskysymykset sekä koodiasiat ja yhteydenpito vastaaviin henkilöihin TK:ssa ja muualla tilastotoimessa.
- tilastonlaatijan tehtäviin kuuluu tehtäväalueeseen liittyvien asiakirjojen säilytys ja muut tehtäväalueeseen liittyvät toimistotyöt, osallistuminen SU:n vastuulle kuuluvien luokitusten ja luokitusrekisterin ylläpitoon, tehtäväalueen vastuulla olevien luokitus- tms. projektien, työryhmien jne. sihteerintehtävät, luokitus- yms. standardien valmisteluun liittyviin tehtäviin osallistuminen (yhteydet eri osapuoliin, toimitustyö yms.).

7. Luokitusten soveltamisstrategiat hallinnollisissa tietoaineistoissa

Luokitustyöhön tarvittavien resurssien osalta muistio perustuu ajatukseseen, että Tilastokeskus jatkaa vanhaa linjaansa hallinnollisissa tietoaineistoissa käytettävien luokitusten osalta. Nykyisen käytännön mukaanhan Tilastokeskus tarjoaa luokitusstandardejaan suoraan rekistereiden tietueisiin ympättäväksi niin, että rekisterinpitäjä huolehtii itse rekisterin yksiköiden tunnuslukujen ja luokituskoodien välisistä vastaavuuksista (yhteyksistä).

Rekisterinpitäjän varaan jää siis luokitustietojen oikeellisuus, joka taas on riippuvainen heidän käytössään olevien luokitusohjeiden (standardien) hyvydestä, heidän asiantuntemuksestaan luokituskysymyksissä ja heidän vakavuudestaan paneutua asiaan silloinkin, kun ei ole kysymys itse rekisterinpitäjän kannalta tärkeistä luokitustiedoista.

Tämä vaihtoehto, jota nyt edetään, ei edellytä Tilastokeskukselle lisättäväksi luokitusresursseja ja tulevaisuudessa mahdollisesti säästää huomattavasti muitakin resursseja, mikäli rekisteriviranomaiset itse kiinnostuvat tilastojen tuottamisesta.

Toinen vaihtoehto luokitusten soveltamisstrategiaksi olisi se, että Tilastokeskus huolehtisi itse yhteyksien laatimisesta niiden rekistereiden tietoihin, joita käytetään tilastollisesti hyväksi. Tämä tarkoittaa sitä, että Tilastokeskuksella olisi avaimet hallussaan. Yhteyksien ylläpito (ts. kutakin rekisteriyksikköä koskevat luokittelutiedot pidetään ajantasalla) on kuitenkin melkoisia resursseja vaativaa työtä, eikä niiden hankkiminen nykyisenä nollakasvukautena onnistuisi muuten kuin resursseja uudelleenkehittäen.

Mainitut kaksi vaihtoehtoa ovat lähes ääritapauksia luokitusten soveltamisessa hallinnollisiin tietoaineistoihin. Tosin ensimmäisessä tapauksessa (nykyisessä käytännössä) Tilastokeskus on jo tullut vastaan standardeja tarjoamalla, eikä ole siinä mielessä täysin jättänyt rekisteriviranomaista omin nokkineen tekemään luokitusratkaisuja. Kompromissiratkaisuihin mahtuu Tilastokeskuksen osalta luokitusstandardien jatkuva kehittäminen, automaattisen merkinnän mahdollistavien nimikkeistöjen tekeminen ja luokituskoulutuksen antaminen rekisteriviranomaisille. Kahden ensiksi mainitun osalta työn voidaan sanoa olevan käynnissä, joskaan ei kovin huomattavalla vauhdilla.

8. Neuvotteluryhmät luokituksia varten

Tilastokeskus asetti vuonna 1975 pysyvän neuvotteluryhmän tehostamaan ja vakiinnuttamaan Tilastokeskuksen sekä koulutus- että muiden viranomaisten yhteistyötä koulutus- ja oppilaitosluokituksia koskevissa asioissa. (Liitteessä 3 on kuvaus neuvotteluryhmän (KOLUNE) tehtävistä ja kokoonpanosta.) Tällainen yhteistyö on osoittautunut tarpeelliseksi ja näin on saatu tarvittava asiantuntemus luokitusten ylläpitoon liittyvissä kysymyksissä. Tällaisen menettelyn voidaan myös katsoa edistävän luokitusten käyttöä eri tilasto- ja hallinnollisiin aineistoihin liittyvissä käyttäjäjärjestelmissä.

KOLUNEN tapaisten neuvotteluryhmien perustaminen ei liene aiheellista muiden standardien ylläpitämiseksi. Ammattiluokituksen osalta olisi kuitenkin sen nimikkeistön jatkuvan "elämisen" vuoksi, perustettava neuvotteluryhmä, jossa on edustettuna Tilastokeskus ja Työvoimaministeriö. Ryhmän tehtävänä olisi löytää yhtenäiset ratkaisut uusien ammattien sijoittamisessa luokkiin.

Toimialaluokituksen osalta on aiheellista perustaa Tilastokeskuksen sisäinen neuvotteluryhmä edistämään luokituksen yhtenäistä soveltamista eri tilastoissa ja käsittelemään yksikkökysymyksiä.

9. Standardoitavat kohteet

9.1. Kriteereitä standardointikohteiden valitsemiseksi

Ihanteellisin tavoite yhtenäistämistä varten tehtäessä seuraavan viisivuotiskauden aikana olisi luoda tilastoyhteisön tarpeita vastaava standardikokoelma. Tähän työhön liittyisi niin nykyisen kokoelman laajentaminen kuin sen laatutason nostaminen teknisin ja tilastoaineistojen käsittelyprosessia helpottavin uudistuksin.

Tilastoyhteisön tarpeet ovat luonnollisesti moninaiset. Oikeudenmukaisin (oikein) keino niiden selville saamiseksi olisi tarvetiedustelu ja sen pohjalta tehty luettelo ajoituksineen standardoitavista kohteista.

Toinen vaihtoehto on valita standardoimiskohteet niin, että ne tukevat tilastotoimen määräaikaissuunnitelmia ja niissä mainittuja kehittämishankkeita. KÄMÄLU-toimenpideohjelman kytkemistä yhteen eri tilastojen kehittämisohjelmien kanssa puoltaisi mm. se seikka, että standardien teon olisi mielellään tapahduttava muun kehittämistyön yhteydessä. Siinä syntyisi standardille tarkat käyttöohjeet ja ne merkitsisivät valmiita ratkaisuja ja edistäisivät standardin laajaa käyttöä. Standardin laadinnan näkökulmasta tärkeimmät KTS-kauden kehittämishankkeet ovat VAL-90, yritysrekisterin uudistus, kotitaloustiedustelu, asunto- ja elinkeinotutkimus sekä elinolosuhdetiedustelu. Yllämainittujen hankkeiden vaatimusten huomioon ottaminen työllistäisi ilmeisesti nykyiset yhtenäistämisen resurssit seuraavaksi KTS-kaudeksi. Arvaamattomia yhtenäistämisaatuksia saattaa kuitenkin tuoda viraston avainhankkeista ensimmäisellä sijalla oleva tuotantojärjestelmän uudistaminen. Mikäli muutamat sadat tilastokohtaiset systeemit aiotaan supistaa muutamaa kymmeneen tuotantosysteemiin, edellyttäne se myös luokitusten, käsitteiden ja koodien osalta huomattavasti nykyistä yhtenäisempiä ratkaisuja, joihin ei aina löydy vastausta nykyisistä standardeista.

Luokitustyön keskittäminen yksinomaan KTS:n avainhankkeisiin ja sen mahdollisiin muihin luokituksellisissa mielessä tärkeisiin hankkeisiin olisi osittain myös sisäänlämpiävä vaihtoehto, koska siinä tavallaan keskityttäisiin vain Tilastokeskuksen tuotannon kannalta keskeisiin luokituksiin.

Kolmas vaihtoehto on panna pääpaino yksinkertaisesti nyt tiedossa oleviin KÄMÄLU-kohteisiin. Näiden kehittämissimpulssit tulevat tällä hetkellä osittain yllämainituista hankkeista, tilastojärjestelmästä ja Tilastokeskuksen ulkopuolelta tulevasta paineista, joita aiheuttavat mm. kansainväliset järjestöt ja muut kv-kontaktit, VM/JO ja julkisen talouden luokituslautakunta. Lisäksi on luokituksia ja käsitteitä, jotka vakiintuneen käytön vuoksi olisi hyödyllistä vahvistaa standardeiksi ilman kenenkään nimenomaista höykytystä.

Eri tahoilta tulevat kehittämisspaineet saattavat kohdistua johonkin tiettyyn luokitukseen, mutta voivat kuitenkin pyrkiä lopputuloksissa eri suuntiin tuon luokituksen suhteen. Näin on esimerkiksi ammattiluokituksen kohdalla, jossa Pohjoismaisella tasolla on painetta kehittää sitä PAL-63:n pohjalta, mutta kotimaassa toivotaan vanhan unohtamista.

Sikäli kuin resurssien puitteissa on liikkumavaraa voidaan luokitus-työssä periaatteessa edetä laajalla rintamalla: PTS-, VATKO- ja KTS-hengessä viraston avainhankkeita tukevana toimintana; varautumalla viraston ulkopuolelta tuleviin toimeksiantoihin (tällaisiahan ovat esimerkiksi VM/JO:n organisoimat hankkeet tietovaatimusten rationalisoinniseksi (TIVA) ja valtionhallinnon tietojenkäsittelyalan standardoimiseksi, luokituslautakunta jne.), joista osa on jo ennakoitavissa, vaikka ei välttämättä vielä pystytä sanomaan mistä luokituksista tai käsitteistä on kysymys. Osasta pyynnöistä saatetaan ehkä resurssipuulaan viittaamalla kieltäytyä. Tuskin koskaan kuitenkaan silloin, kun ne tehdään julkisen hallinnon tiedontuotannon rationalisoinnin nimissä; ja suorittamalla tilastojärjestelmien puitteissa tapahtuvaa standardointia.

9.2. Standardoitavat luokitukset

Seuraava luettelo perustuu tietämykseen, että luokituksiin on joltakin taholta kiinnitetty huomiota standardoimismielessä tai että ne muuten olisivat vakiintuneen käytön vuoksi melko vaivattomasti standardoitavissa. Vuosiluvut viittaavat standardien valmistumisvuosiin. Mitä kauemaksi nykyhetkestä mennään sitä alustavampia ne ovat. Toisaalta joidenkin "myöhäisempien" luokitusten osalta saattaa olla mahdollista kiristääkin aikataulua. Suomihan käyttää halukkaasti - ja syystä - hyväksi kansainvälisen yhtenäistämistyön hedelmiä, ja tämä osaltaan vaikeuttaa pitävän aikataulun laatimista. Useiden allamainittujen luokitusten kohdalla on käynnissä tai käynnistymässä kansainvälisiä standardoimis- ja uudistamisprojekteja ja näiden tuloksia on syytä odotella meilläkin mahdollisesti hyödynnettäviksi.

FSDS

- demograafiset perusluokitukset.

1982

- ikäluokitukset. YK:n sihteeristö on valmistuttanut näistä käyttö-

1983

kelpoiset ohjeet, jotka olisi hyödyllistä käyttää hyväksi. YK:n ehdotus on parhaillaan NUSD:n lähettämänä lausunnolla Pohjoismaissa ja päätös sen mahdollisesta standardiksi ehdottamisesta on tarkoitus tehdä NUSD:n seuraavassa kokouksessa syksyllä 1982.

- oppilaitosluokitus. Suunnitteluosasto on vuosia sitten esittänyt

1983

luokituksesta käsikirjan tekemistä. Luokitus pohjautuu TOL:iin ja on vakiintunut käyttöön. Vaatinee tosin tarkistusta koulu-uudistusten vuoksi.

SNA

- tavaratyypiluokitukset. Nämä ovat yhtenä esimerkkinä niistä kansan-

1982-83

talouden tilinpidon luokituksista, joita ei ole vielä standardoitu. Luokitustyö olisi hyvä saada tältä osin päätökseen.

FES

- maankäyttöluokitus.

1983

- jäteluokitus. Paineet molempien luokitusten standardoimiseksi

1986

tulevat pääasiassa Tilastokeskuksen ulkopuolelta. Ympäristötilastojen "omia" luokituksia ei ole tois-
taiseksi standardoitu ainoatakaan.

FCS

- kulttuuriluokitus. Luokitus on keskeisin kulttuuritilastokehikon

1985

kannalta. Sen käytön vakiinnuttaminen tulee ajan-
kohtaiseksi vasta KTS-kauden loppupuolella. UNESCO:ssa
on luokitussuosituksen tekeminen loppusuoralla.

JULTTI

- tulo- ja menolajiluokitukset.

1984

- suoriteluokitukset. Molempien yhtenäistäminen on myös julkisen ta-

1984

louden luokituslautakunnan tavoitteena.

9.3. Uudistettavat standardit

FSDS

- ammattiluokitus. Uudistamisen aloittaminen edellyttää ensin päätöstä 1985 siitä, että 1950-lukupohjainen PAL ei kelpaa kuvaamaan 1990-luvun oloja eikä sovellu sen tietotarpeisiin. Mikäli rekisteripohjaisessa VAL-90ssä katsotaan tarvittavan ammattitietoja, tulee ajan-kohtaiseksi myös sellaisen ammattinimikkeistön rakentaminen, jonka avulla rekisteripohjainen ammattitieto voidaan koodata automaattisesti. Mainittakoon, että ILO:ssa on alkanut vuoden 1981 lopulla kartoitus ISCO:n uudistamistarpeista.
- sosioekonominen luokitus. Luokitus on osoittautunut puutteelliseksi 1985 mm. nykyisen ammattiluokituksen puutteiden vuoksi ja sen uusiminen on sidottava mahdollisen ammattiluokituksen uudistamisen yhteyteen.

SNA

- toimialaluokitus. Luokituksen uudistaminen käynnistyy parhaillaan 1984 YK:n toimesta. Myös meillä on paineita luokituksen uudistamiseksi.
- institutionaalisten sektoreiden luokitus. Luokitukseen on ajan 1982 myötä tehty useita muutoksia ja lisää on odotettavissa, joten uuden käsikirjan tekeminen on aiheellista.

9.4. Muita yhtenäistämiseen liittyviä toimenpiteitä

Eivät Tilastokeskuksen standardit eivätkä monet muutkaan sen käyttämät käsitteistöt ja luokitukset useinkaan kelpaa kaikkiin käyttöihin. Tämän tosiasian muistaminen merkitsee sitä, että yhtenäistämistyössä olisi kiinnitettävä huomiota myös vaihtoehtoiskäsitteistöjen ja -luokitusten luontiin, pää- ja rinnakkaiskäsitteiden erojen selvittämiseen ja tällaisten käsitteiden ja luokitusten välisten muuntamismenetelmien (avainten) luontiin.

Olisi kartoitettava sellaisten käsitteiden standardointitarvetta, jotka eivät tule määritellyiksi luokitusstandardeissa. Tulokäsitteistä on aikoinaan tehty kartoitus ja työn pohjalta olisi luotava ao. käsittestandardit.

Olisi julkaistava käsikirjoja myös sellaisista luokituksista, joista ei ole päästy sopimukseen standardina tai joilla jostain muusta syystä ei ole "standardivalmiutta". Tällaisilla julkaisuilla olisi kuitenkin yhtenäistävä vaikutus, koska TK:lla olisi näin mahdollisuus tarjota edes jokin ratkaisu luokitusta tarvitsevalle.

Mahdollisimman moni luokitus olisi saatava atk:lle. Tämä on merkittävä yhtenäistämiskaivuttaja sen vuoksi, että kaikki tietosysteemit menevät nykyään atk:lle, jos eivät siellä jo ole. ATK-suunnittelijan ei luulisi ainakaan lähtevän hakemaan ratkaisuja kauempaa, jos ne ovat vain napin painalluksen takana.

LUOKITUSSTANDARDIEN YLLÄPITÄMINEN

Voimassa oleviin standardeihin liittyvät toimenpiteet voidaan jakaa kahteen pääryhmään:

- kehittämistehtäviin ja
- ylläpitotehtäviin.

Kehittämistehtävä

Standardin uudistaminen on kehittämistehtävä. Viraston TASU:ssa ja TOSU:ssa ne kulkevat kehittämishankkeiden nimellä. Uudistamistyön tuloksena syntyy standardista ns. tarkistettu laitos. Tällöin edelliseen standardiin verrattuna luokitukseen on tehty rakenteellisia muutoksia. Toisin sanoen, siihen on muodostettu uusia luokkia (joko yhdistämällä tai lisäämällä), poistettu vanhoja luokkia ja/tai tehty määritelmällisiä muutoksia niin, että luokitukseen olennaisesti liittyvien käsitteiden ja/tai luokkien sisältö on muuttunut.

Luokituksiin liittyvissä kehittämishankkeissa toimii vastuuyksikkönä yleensä suunnitteluosasto.

Ylläpitotehtävä

Luokitusstandardien (ja luonnollisesti myös muidenkin luokitusten) ylläpito on juokseva tehtävä eikä sen suorittaminen yleensä edellytä hankemainintaa TASU:ssa tai TOSU:ssa.

Rajan vetämiseksi kehittämistehtäviin nähden luokitusstandardin ylläpito tarkoittaa lyhyesti sanottuna luokituksen tietosisällön tarkistamista tai täydentämistä niin, ettei voimassa oleva luokitusjärjestelmä olennaisesti muutu.

Yleensä luokitusten käyttö- (sovellutus-) ja ylläpitotehtävät liittyvät hyvin läheisesti toisiinsa ja tapahtuvat tavallisesti samanaikaisesti. Sen vuoksi tässä ei pyritäkään vetämään rajaa niiden välille puhuttaessa ylläpitotehtävistä. Ylläpidon määritelmää voidaankin tarkentaa seuraavalla tavalla:

Ylläpidon tavoitteena on huolehtia luokituksen soveltuvuudesta ja käyttökelpoisuudesta juoksevassa tilastotuotannossa.

Laajimmat luokitusstandardit ovat meillä käsikirjojen lisäksi myös konekielisessä muodossa. Muidenkin standardien osalta suuntaus on tämä. Myöhemmin kuvattavat ylläpitotehtävät keskittyvätkin pääasiassa tällaisten konekielisten tiedostojen ajantasalla pitämiseen. Uutta käsikirjaa ei ole tarkoitus julkaista joka vuosi ainakaan nykyisessä muodossaan. Periaatteessa nykyisten standardikäsikirjojen julkaisemisessa pitäisi olla tavoitteena se, että niitä tehdään vain silloin, kun uusi standardi syntyy, vanhaa on uudistettu tämän liitteen alussa kuvatulla tavalla tai kun painos on loppunut. Ylläpidon ei pitäisi siinä aiheuttaa käsikirjan tekemistarvetta. Jos sellainen kuitenkin syntyy, asia on harkittava erikseen.

Aikaisemmin on jo korostettu, että kaikissa tilastoissa pidetään luonnollisesti yllä luokituksia juoksevan tilastotuotannon yhteydessä, joskin laadullisia eroja varmasti on. Luokitusten yhtenäisen käytön kannalta virastossa ja sen ulkopuolella on kuitenkin tärkeää, että samaa luokitusta ei pidetä yllä useassa tilastossa samanaikaisesti itsenäisiä sovellusratkaisuja tehden. Toisaalta, jos luokitusta ylläpidetään vain yhdessä tilastossa, eivät siinä tehdyt ratkaisut saisi jäädä vain sen tietoisuuteen vaan niiden pitäisi koitua myös standardin ja sen kaikkien käyttäjien hyväksi.

Standardin ylläpitoon liittyviä tehtäviä ovat:

- sovellutusohjeiden parantaminen, täsmentäminen
- tilastoyksiköiden luokittelukysymykset
- luokitukseen liittyvien nimikkeistöjen ja hakusanojen päivittäminen
- standardiin olennaisesti liittyvien luokitusavainten ajantasalla pitäminen.

Luetellut tehtävät eivät ole täysin toisensa poissulkevia.

Sovellutusohjeiden parantaminen

Tämä tarkoittaa standardiin liittyvien määritelmien ja ohjeiden täsmentämistä tai parantamista niin, että niiden avulla suoritettava luokituksen soveltaminen helpottuu ja tulkinnanvaraisten ratkaisujen tekeminen vähenee.

Esimerkiksi toimialaluokituksen osalta tämä merkitsee tilastoyksiköitä, siis yrittäjätoiminnan, julkisen toiminnan ja yksityisen voittoa tavoittelemattoman toiminnan yksiköitä koskevia määritelmiä ja soveltamisohjeita sekä luokkien määritelmiä.

Mitä paremmin standardi on laadittu, sitä vähäisemmäksi jää tarve parantaa siinä olevia ohjeita.

Tilastoyksiköiden luokittelukysymykset

Tässä tarkoitetaan lähinnä tilastoyksikkökohtaisten rekistereiden ylläpitämistä, josta selviää, mihin luokkaan kukin tilastoyksikkö kuuluu. Esim. TOL:n kannalta tällaista tietoa sisältäviä rekistereitä meillä on mm. yritysrekisteri, VAL:n toimipaikkaluettelo ja oppilaitosluettelo. Perustiedon luokitteluissa yhtenäisellä tavalla tällaiset rekisterit ovat välttämättömiä. Siksi on myös tärkeää, että niissä tehdyt luokitteluratkaisut ovat yhtenäisiä ja niiden päivitys tapahtuu useammin kuin kerran viidessä vuodessa. Yhtenäisyys edellyttää myös, että yksikkökohtaisia ratkaisuja ei tehdä itsenäisesti ja hajautetusti vaan keskitetysti.

Nimikkeistöjen ja hakusanojen päivittäminen

Tämä tehtävä on analoginen ja osittain päällekkäinenkin tehtävä tilastoyksiköiden luokittelun kanssa, luokituksesta riippuen. Toimialaluokituksen osalta se tarkoittaa sitä, että toimialaluokkien alla olevaa hakusanastoa pidetään ajantasalla ja täydennetään sellaisilla hakusanoilla, jotka parantavat luokituksen käytettävyyttä. Ammattiluokituksen osalta se merkitsee luokkien alla olevien luetteloiden täydentämistä uusilla ammattinimikkeillä ja mahdollisten aikaisempien virhetulkintojen korjaamista.

Luokitusavainten ajantasalla pitäminen

Toimialaluokituksen osalta on olemassa mm. hyödyke/toimiala -yhteys ja tietysti myös ISIC:n ja TOL:n välinen yhteys, jotka on pidettävä kunnossa, mutta varsinkin jälkimmäinen edellyttää toimenpiteitä suhteellisen harvoin.

Muina esimerkkeinä jatkuvammasta ylläpidosta voidaan mainita julkisyhteisöjen tehtäväluokitukseen liittyvän avaimet valtion ja kuntien vastaaviin luokituksiin.

Helsinki 26.2.1982

N:o TK-00-9-82
Viite

Asia Pysyväismääräys luokitusstandardien ylläpitoon liittyvien tehtävien järjestämisestä Tilastokeskuksessa

Luokitusstandardin ylläpito tarkoittaa luokituksen tietosisällön tarkistamista tai täydentämistä niin, ettei voimassa oleva luokitusjärjestelmä olennaisesti muutu. Ylläpitoon sisältyviä tehtäviä ovat esimerkiksi tilastoyksiköiden luokittelukysymykset, nimikkeiden täsmentäminen, standardiin mahdollisesti liittyvän nimikkeistön päivittäminen ja standardiin olennaisesti liittyvien luokitusavainten ajantasalla pitäminen.

Koska suunnitteluosaston vastuulle kuuluva luokitusstandardien ylläpito on tarkoituksenmukaisinta suorittaa kiinteässä yhteydessä niihin tilastoihin, joissa standardeja pääasiallisesti sovelletaan, on Tilastokeskus päättänyt seuraavaa:

Yhteisötilasto-osasto auttaa suunnitteluosastoa pääasiassa yhteisötilastoissa käytettävien luokitusstandardien ylläpitoon liittyvissä tehtävissä.

Voimassaolevista standardeista tällaisia ovat: toimialaluokitus, institutionaalisten sektoreiden luokitus, julkisyhteisöjen tehtäväluokitus, yksityisten voittoatavoittelemattomien yhteisöjen tehtäväluokitus, rahoitusvaateiden luokitus ja pääasiallisen toimeentulolähteen luokitus.

Henkilötilasto-osasto auttaa suunnitteluosastoa pääasiassa henkilötilastoissa käytettävien luokitusstandardien ylläpitoon liittyvissä tehtävissä.

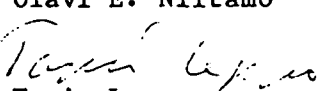
Voimassaolevista standardeista tällaisia ovat: koulutusluokitus, ammattiluokitus, väestötilastollinen valtio- ja maa-alueuokitus, pääasiallisen toiminnan luokitus sekä siviiliasiaiden nimikkeistö.

Luokitusstandardien muutoksia koskevat asiat ja laajakantoiset tilastoyksiköiden luokittelua koskevat asiat ratkaisee suunnitteluosaston esittelystä ylijohdaja.

Ylijohdaja

Olavi E. Niitamo

Osastopäällikkö

Tapio Leppo

Jakelu: A

Koulutus- ja oppilaitosluokittelun
neuvotteluryhmä (KOLUNE)

Tilastokeskuksen sekä koulutus- ja muiden viranomaisten yhteistyön vakiinnuttamiseksi ja tehostamiseksi koulutus- ja oppilaitosluokittelusta koskevissa asioissa toimii pysyvä neuvotteluryhmä.

Neuvotteluryhmän tehtävät:

1. Neuvotteluryhmä käsittelee ja antaa lausuntonsa Tilastokeskuksen esittämistä koulutusluokituksen ja oppilaitosryhmittelyn ylläpitoon liittyvistä kysymyksistä kuten uusien koulutusten ja oppilaitosten luokittelusta, koulutusten ja oppilaitosten poistamisesta luokittelun piiristä tai muiden tarkistusten tekemisestä.
2. Neuvotteluryhmä seuraa ja käsittelee koulutusluokituksessa ja oppilaitosten ryhmittelyssä käytettäviä luokitusperiaatteita, luokituksen sisältöä ja ylläpitoa sekä tekee tarvittaessa näitä koskevia esityksiä Tilastokeskukselle.
3. Neuvotteluryhmä käsittelee ja antaa lausuntonsa Tilastokeskukselle neuvotteluryhmän ulkopuolisten virastojen, järjestöjen yms. tekemiä koulutusten ja oppilaitosten luokittelua koskevista tarkistus- ja oikaisupyynnöistä.
4. Neuvotteluryhmä toimii asiantuntijaelimenä kansainväliseen koulutus- ja oppilaitosluokitusyhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä.
5. Neuvotteluryhmän jäsenten tehtävänä on esittää edustamansa viraston kanta käsiteltävänä olevaan asiaan.

Neuvotteluryhmän kokoonpano

6. Neuvotteluryhmässä ovat edustettuina opetusministeriön korkeakoulu- ja tiedeosasto, kouluhallitus ja ammattikasvatushallitus, luokituksen käyttäjiä edustava muu kuin kouluviranomainen ja Tilastokeskus. Kyseinen virasto nimittää edustajansa ja hänelle varamiehen.

7. Tilastokeskus asettaa jäsenen lisäksi neuvotteluryhmän puheenjohtajan sekä sihteerin, jona toimii koulutustilastotoimiston edustaja.
8. Neuvotteluryhmän kokoukseen voidaan pyytää asiantuntijoita kuultavaksi.

Neuvotteluryhmän kokoontuminen:

9. Neuvotteluryhmän kutsuu koolle puheenjohtaja. Kokouksessa käsiteltävät asiat valmistellaan Tilastokeskuksen toimesta ja toimitetaan kirjallisessa muodossa jäsenille riittävän (vähintään 1 kuukausi ennen kokousta) ajoissa, jotta jäsenet voivat hankkia virastonsa kannan käsiteltäviin asioihin.
10. Neuvotteluryhmän päätökseksi tulee enemmistön kanta, ja jos äänestyksen tulos on tasan, ratkaisee puheenjohtajan kanta.
11. Neuvotteluryhmän kokouksista pidetään pöytäkirjaa, joka samalla toimii Tilastokeskukselle annettavana lausuntona käsitellyksi tulleesta asiasta.